

ПЕДАГОГІЧНА ЕСТЕТИКА ТА ЕТИКА

*Борис Год, Олександр Єрмак
м. Полтава*

ТЕАТРАЛЬНІ ТРАДИЦІЇ ПОЛТАВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА

У статті досліджується процес становлення й розвитку театральних традицій в одному з найстаріших вищих педагогічних навчальних закладів України. Коротко з'ясовується історичний шлях театральної художньої самодіяльності у виші, починаючи від перших невеликих драмгуртків до сучасних аматорських театральних колективів, якими нині керують професійні режисери. Висвітлюється діяльність жіночого театралізованого хорового ансамблю «Жінхоранс» та його керівника В. Верховинця, унікальної самодіяльної оперної студії під керівництвом П. Захарова та інших колективів. З'ясовується сучасний стан розвитку театального мистецтва в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка.

Ключові слова: *театральні мистецькі традиції, аматорські драмгуртки, оперна студія, творчі засоби.*

Національна освіта ХХІ століття передбачає формування всебічно розвиненої особистості, здатної примножувати матеріальні й духовні цінності суспільства. Унікальні можливості щодо вирішення цього завдання має мистецька освіченість студентської молоді, цінний досвід і традиції якої надбав за свою історію Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка.

Проблема мистецьких, у тому числі театральних традицій в педуніверситеті досліджується у статтях Л. Віцені, А. Чернової, опублікованих у місцевій періодичній пресі. Після проголошення незалежності України на вшанування жертв сталінських політичних репресій у збірнику «Реабілітовані історією» вміщено велику статтю Т. Василенка «Музика була його стихією і

покликанням» про композитора, хореографа, етнографа, педагога, організатора й диригента жіночого театралізованого хорового ансамблю «Жінхоранс» В. Верховинця. Особливу цінність становлять опубліковані спогади ветеранів – учасників оперної студії Є. Деримарко і В. Снігуренко. Вони дали творчі характеристики керівникові студії П. Захарову, виконавцям головних ролей, включаючи голосові дані, здатність до творчої інтерпретації образного змісту різних опер.

Мета статті – з'ясувати процес формування театральних традицій у Полтавському педагогічному університеті та їхнє продовження в наші дні.

Мистецько-театральні традиції в Полтавському учительському інституті – навчальному закладі, від якого бере свій початок сучасний національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка – були закладені в 1914–1917 рр. викладачами малювання та співів – обов'язкових предметів, що вивчалися студентами. Малювання, каліграфію та креслення викладав К. Чигрик, випускник відділення живопису Київського художнього училища. Обов'язки викладача співів виконував священник отець В. Клемент, про якого директор інституту О. Волнін (1914–1917 рр.) сказав: «исправен и аккуратен». Він був водночас і регентом студентського чоловічого хору [1, арк. 7].

У 1918–1921 рр. у Полтаві діяв україномовний історико-філологічний факультет, студенти якого ставили вистави, співали, танцювали в аматорських гуртках «Просвіти».

У квітні 1921 р. шляхом об'єднання учительського (з 1917 р. – педагогічного) інституту та історико-філологічного факультету утворюється вищий навчальний заклад – Полтавський інститут народної освіти (ІНО), кафедру мистецтвознавства в якому очолював В. Верховинець (Косів) (1880–1938 рр.). Він став одним із засновників факультету дошкільного виховання, першого студентського хору ІНО, кабінету мистецтвознавства. Втіленням новаторських ідей В. Верховинця стала організація в 1930 р. художнього колективу нового типу – жіночого театралізованого хорового ансамблю «Жінхоранс». Метою його створення було виведення українського народного пісенного і танцювального мистецтва на естраду, протиставлення його панівному, тоді доволі сумнівному, репертуару, пошук нових

форм виконання фольклорного матеріалу, виховання молоді засобами української народної творчості. Відповідно до задуму засновника, колектив мав подавати пісню в театралізованому вираженні, тобто доповнювати її елементами хореографії та драматичної дії [5]. У 1932 р. ансамбль брав участь у зйомках першого українського звукового фільму «Коліївщина» І. Кавалерідзе, де В. Верховинець не тільки організував масовки (сцена весілля та інше), вдало використовуючи український фольклор, а й сам блискуче грав як актор, виступив у багатьох містах колишнього Союзу, а також за кордоном. У 1935 р. «Жінхоранс» став державним професійним мистецьким колективом України [7, с. 135]. Кращі традиції В. Верховинця продовжує нині український народний хор «Калина» (художній керівник – проф. Г. Левченко). На честь В. Верховинця на фасаді навчального корпусу №1 педагогічного університету встановлено меморіальну дошку, а на психолого-педагогічному факультеті з 2000 р. діє кімната-музей В. Верховинця (громадський директор – доцент кафедри музики Н. Дем'янко), експозиція якого розповідає про людину, котра самовіддано поклала життя на олтар служіння мистецтву й своєму народу.

Аматорські драмгуртки діяли на різних факультетах практично весь час функціонування університету. Так, у важкі повоєнні роки студенти ставили вистави – одноактівки, з якими виступали в госпіталях, дитячих будинках, школах, а також у колгоспах і радгоспах. Особливою популярністю користувалася п'єса «Земля гуде» за мотивами повісті О. Гончара. Велику турботу про розвиток художньої самодіяльності виявляв ректор педінституту М. Семиволос. При ньому в другій половині 50-х рр. минулого століття успішно працювали жіночий і чоловічий хорові ансамблі, оркестр, які під керівництвом викладача Полтавського музичного училища М. Ключника поставили п'єсу Т. Шевченка «Назар Стодоля».

Активним учасником та організатором театральної художньої самодіяльності в 1954 – 1959 рр. був студент історико-філологічного факультету Є. Колганов. Він мав неабиякі природні акторські здібності, які проявив ще під час служби в армії. Командування військової частини навіть збиралося направити його до Ленінграду на курси начальників клубів, однак

після демобілізації юнак вступив до Полтавського педінституту. Його, студента-першокурсника, обрали членом комітету комсомолу, відповідальним за культмасову роботу. Тоді ж Євген створив драматичний гурток за участю багатьох викладачів і студентів. Аматори поставили кілька вистав, серед них: «Женитьба» М. Гоголя, «Любов Ярова» К. Тернєва, «Весілля в Малинівці» Б. Олександровича. Після закінчення педінституту Є. Колганов пов'язав свою долю з професійним театром: працював директором Полтавського музично-драматичного театру імені М. В. Гоголя, Київського театру опери, отримав почесне звання «заслужений працівник культури України» [2, арк. 8].

Про високий рівень самодіяльного театрального мистецтва в Полтавському педінституті свідчить діяльність у 1969 – 1974 рр. оперної студії під керівництвом П. Захарова. Ідея її створення належить завідувачу кабінетом естетичного виховання, палкому прихильникові класичного мистецтва А. Волоку. У 1963 р. він закінчив історико-філологічний факультет за спеціальністю «російська мова, література та співи», мав хороші організаторські здібності, понад десять років обирався головою студентського профкому. Деякою мірою ця ідея була, як то кажуть, «божевільною», бо педінститут – не консерваторія і не театральне училище, де легко можна знайти виконавців головних ролей із відповідними вокальними й драматичними здібностями.

Спочатку керівництво педінституту (ректор М. Семиволос) ідею про створення оперної студії сприйняло скептично. Тоді А. Волок звернувся за підтримкою до директора Полтавського державного музично-драматичного театру імені М. В. Гоголя, свого доброго товариша ще зі студентських років Є. Колганова. Той відгукнувся на пропозицію створити оперну студію при рідному виші й пообіцяв сприяти її роботі. Спершу Є. Колганов залучив до цієї роботи колишнього провідного актора П. Захарова, який нещодавно вийшов на пенсію і ще мав добре здоров'я та невичерпаний до кінця талант актора і співака. Він дав згоду на керівництво студією. А. Волок, П. Захаров і Є. Колганов змогли переконати М. Семиволоса в тому, що в інституті є досить талановитих співробітників і студентів для постановки опери.

Свою роботу оперна студія розпочала у вересні 1969 р. з вистави «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського.

Самодіяльні актори працювали з великим ентузіазмом, не шкодуючи ні сил, ні часу, аби показати виставу на обласному фестивалі театральних колективів. Репетиції проводилися майже щодня. П. Захаров був чудовим організатором і талановитим режисером, м'яко й ненав'язливо керував репетиціями, допомагаючи аматорам створювати живі й колоритні образи.

Перший спектакль відбувся 16 лютого 1970 р. на сцені Полтавського музично-драматичного театру при переповненій залі, хоча вхід був платним (50 копійок, щоб принаймні частково оплатити оренду приміщення театру). Піврічна напружена робота колективу дала очікувані результати.

Головну роль Івана Карася блискуче, майже професійно виконав А. Волок. Згодом за виконання ролі Карася він отримав почесну грамоту Міністерства культури УРСР та безкоштовну туристичну путівку за кордон. Дружину Карася Одарку зіграла випускниця філологічного факультету Полтавського педінституту 1969 р., лаборант кафедри педагогіки Є. Деримарко. Вона мала лірико-драматичне сопрано широкого діапазону («ля» малої октави – «мі бемоль» третьої октави). Образ Оксани майстерно створила випускниця Харківського державного інституту культури 1967 р., керівник гуртка сольного співу та ансамблю «Гаудеамус» інституту А. Донська. В її грі вражали щирий ліризм і поетичність. Роль молодого козака успішно зіграв заочник історичного факультету, поет-сатирик О. Білан. Студент II курсу історичного факультету В. Пулинець виконував у спектаклі ролі Султана та Ібрагіма-Аги. Він мав красивий баритон, артистичну зовнішність – високий зріст, атлетичну статуру, красиве обличчя. Злагоджено прозвучали масові сцени, в яких були зайняті жіночий хоровий ансамбль, хор і танцювальний колектив інституту. Успіхові вистави сприяла копійка робота концертмейстера Н. Свідерської і балетмейстера П. Кизима.

Директор театру Є. Колганов зробив все для успіху вистави. Самодіяльним акторам було надано сцену, необхідний реквізит, декорації, костюми. Оркестр театру (диригент І. Раух) забезпечував музичний супровід спектаклю.

Гру акторів-аматорів публіка сприйняла тепло, активно реагувала на репліки героїв, переривала дійство гучними оплесками і вигуками «Браво», а наприкінці вистави весь зал

аплодував стоячи та скандував хвилин двадцять: «Мо-лод-ці!» Об'єднавши зусилля всіх учасників вистави, режисер П. Захаров зумів яскраво виявити оптимістичне, народне начало твору.

Окрилений успіхом, у 1970 – 1971 н. р. П. Захаров вирішив поставити оперу М. Лисенка «Наталка Полтавка». На той час склад оперної студії дещо змінився, довелося залучати нових акторів. Роль Наталки дісталася Є. Деримарко. Її гру професійні актори оцінили так: «Оце була справжня Наталка Полтавка – проста, щира, добра, не спесива». Вона й справді полтавка, бо тут народилася, прожила все своє життя й виховувалась на традиціях давнього міста, тому за характером вона була схожа на свою героїню. Складніше було з роллю Терпилихи. В оперній студії кандидати на виконання цієї ролі не знайшлося. І тут з'ясувалося, що в інституті працює гарна співачка і драматична актриса – доцент кафедри української літератури О. Ганич. Вона мала теплого тембру ліричне сопрано природної постановки. Грати поруч із цією надзвичайною жінкою і акторкою було й легко, і важко водночас, бо вона жила горем і проблемами своєї героїні. Роль Петра виконав заочник О. Білан, Миколи – А. Волок. Виборного Макогоненка зіграв сам П. Захаров, який неодноразово виконував цю роль на сценах театрів України та за її межами. Роль возного Тетерваковського отримав третьокурсник історичного факультету В. Пустовойтов.

Напружена робота над оперою тривала понад рік. Вистава відбулася двічі – на сцені Полтавського театру (12 квітня 1972 р.) та в міському Будинку культури.

Третім спектаклем П. Захарова була опера М. Аркаса «Катерина» за мотивами поеми Т. Шевченка. Головну роль виконала Є. Деримарко, Івана – випускник історичного факультету В. Пулинець. Його Іван – справжній «москаль», красень-джигун, запопадливий, веселий, жартівливий (в I дії), пихатий, жорстокий, цинічний (у III дії). Єдиний спектакль «Катерини» відбувся у квітні 1973 р. в актовому залі старого навчального корпусу педінституту. Майже весь реквізит актори принесли з дому. Незважаючи на всі негаразди, аматори зіграли свої ролі захоплено, проникливо, тому слухачі прийняли виставу тепло, зі сльозами на очах.

П. Захаров також мріяв поставити оперу П. Чайковського «Євгеній Онегін», репетиції якої розпочалися в січні 1971 р. Партію Тетяни мала виконувати асистент кафедри української мови В. Снігуренко – випускниця філологічного факультету з додатковою спеціальністю «Музика». На роль Євгенія запросили студента історичного факультету М. Герасименка, відомого в місті співака-аматора (зараз – заслуженого працівника культури України, доцента кафедри педагогічної майстерності університету). У квітні на інститутському концерті Снігуренко та Герасименко виконали одну сцену з опери. На жаль, цей концерт був останньою крапкою в діяльності оперної студії. П. Захаров почав тяжко хворіти, А. Волок і Є. Деримарко звільнилися з інституту, змінилося керівництво вишу. Ректор М. Семиволос пішов на заслужений відпочинок. На посаду призначили професора О. Зубаня, який до оперної студії ставився байдуже. Іншої оперної студії вже не набирали... [6, с. 177, 178, 182, 183].

У 1960 – 1970-ті рр. серед молоді популярними стали клуби веселих і кмітливих (КВК). У педінституті постійно проводилися міжфакультетські змагання КВК. Загальноінститутська команда, очолювана студентом природничого факультету Ю. Самусенком (нині – доцент кафедри хімії), не раз посідала I місце в боротьбі команд КВК вищих навчальних закладів Полтави. На базі КВК і першоквітневих свят гумору в інституті виник молодіжний театр «Екстемік», який тривалий час очолювала В. Власова. Студенти Ю. Бардін, О. Новак, О. Тютюнник та інші вважали, що це не просто театральний колектив, а велика дружня сім'я, в якій кожного цінують і розуміють [2, арк. 51-53].

Починаючи з 1975-го, щороку 1 квітня рівно о 19 год. 13 хв. відкриває свої двері гуморина на фізматі. Згадує доктор фізико-математичних наук, професор О. Руденко: «Мені, як деканові, випала роль постачальника матеріалів для гуморини. Знайшлися шефи на підприємствах, як тепер кажуть □ «інвестори», й невдовзі ми мали масу паперу, фарб, пензлів, тканини для костюмів. І пішла робота!» Бригада з 40-50 студентів підготувала парад гумористичних малюнків. У всіх трьох навчальних корпусах на дверях кожної аудиторії чи кабінету закріпили ці міні-шедеври і нарешті 19.13! Як знахідки художників, так і сценарії ніколи не дублюються. Невід'ємною рисою жартівливих

конкурсів є залучення до них викладачів. 1 квітня вони міняються ролями зі студентами. Доценти слухняно відповідають на запитання й отримують на сцені своєрідні оцінки: кумедні сувеніри, пам'ятні подарунки з гумористичним підтекстом. Приміром, одного разу заступникові декана вручили яблуко сорту Ньютонівка.

О. Руденко згадує ще одну гуморину: «Її тематикою було, здається, «Світостворення». У вестибюлі декорація: скелі, на сходах здоровенні сліди «пітекантропа», який «проривався» через паперові скелі, залишивши окреслення свого тіла. Сліди ведуть на другий поверх до дверей, на яких написано «Декантроп». Левова частка жартів чомусь найчастіше випадала мені. Та з незрівнянно більшим успіхом студенти кепкували над своїми однолітками-сплюхами, «хвостистами». З особливим блиском цю тему показали студенти мовою балету в “Драмі біля озера самопідготовки”».

Не одне покоління гумористів змінилося, але «стариків», тих, що грали в гуморині в 1970 – 1990-ті рр., завжди запрошували. Вони теж готували свої номери та ще й задавали тона. Так, на «Гуморині-25» першокурсник В. Ковалевський прийняв естафету з рук батька – вчителя фізики гімназії №33 м. Полтави. Гумористами фізико-математичного факультету довгі роки керувала заступник декана з виховної роботи І. Слюсар – директор вишівської команди КВК «Фіма», що стала популярною в Україні [8, с. 34].

Гідні уваги театральні традиції має факультет філології та журналістики. Тут діє студентський колектив «Факультет-Ф» – лауреат Міжнародного конкурсу «Зоряний олімп» (2012), Всеукраїнського конкурсу-фестивалю на краще виконання творів Олени Теліги (2002, 2005), неодноразовий дипломант обласних міжвузівських фестивалей-конкурсів «Студентська весна». Його історія розпочалася в 1970 р., коли доцент кафедри української літератури, учасниця Великої Вітчизняної війни О. Ганич очолила драмгурток факультету. Невипадково в його репертуарі переважали твори про героїчну боротьбу полтавців із німецько-фашистськими загарбниками. З-поміж студентів-акторів виокремлювалися М. Степаненко (нині – ректор ПНПУ імені В. Г. Короленка) та Г. Вінниченко.

У 1986 – 1995 рр. колективом керувала викладачка української літератури Г. Радько, якій передала О. Ганич свій багатий досвід. Поряд працювали студенти українського та російського відділень. Репертуар гуртка значно розширився та потребував від студентів акторських, музичних, хореографічних здібностей. Так, вистава «Москаль-Чарівник» І. Котляревського, «Назар Стодоля» Т. Шевченка сповнені музики. Прекрасно грали Ю. Андріївський, Л. Дворник, О. Дроботенко, О. Кірій, Н. Рак, С. Шевченко. Над пластикою й хореографією працювали студенти з хореографічною підготовкою, зокрема, С. Зезекало, Л. Легата. Гурток виступав у полтавських школах. Неабиякий успіх у глядачів мали вистави, поставлені Г. Радько в стилі модерн за творами Т. Шевченка «І на оновленій землі...», О. Гончара «Собори душ своїх бережіть», М. Рильського «Поезія і митець», за романом у віршах Л. Костенко «Берестечко» поставлено спектакль «Я вибрала долю собі сама».

З 1998 р. за ініціативи декана факультету Н. Хоменко гурток переформатовується на студентський театр «Факультет - F». Початком нового етапу в історії драматичного гуртка філфаку стала вистава студента-актора І. Дудки «Мене потрібно вбити» за п'єсою М. Куліша «Маклена Граса», поставлена доцентом Г. Радько, яка повернулася з аспірантури. З-поміж акторів відзначалися І. Денисенко, І. Дудка, Н. Кирієнко, О. Козлов, Д. Купчення, Н. Олефір. Репертуар театру складала метафоричні, символічні та психологічні твори.

Особливо успішною і продуктивною була діяльність «Факультету - F» під орудою Г. Чернявської – відомого в місті режисера народного «Театру на Павленках» Палацу культури ВАТ «Полтавський турбомеханічний завод». Вона завжди підкреслювала, що філологи близькі їй по духу: «Мені приємно зустрічатися з цими молодими людьми – майбутніми педагогами. Вони відповідальні, мають чудову пам'ять, із ними легко працювати... Театр – то кафедра життя...».

2002 – 2011 рр. – доба розквіту театру. Сім різножанрових вистав підготувала Г. Чернявська зі своїми вихованцями: трагікомедію Г. Запольської «Мораль пані Дульської» (2003), ліричну драму за п'єсою полтавської письменниці О. Кравченко «Ладо моє» (2004), поетичну виставу за творами В. Симоненка

«Я воскрес, щоб із вами жити...», драматичну поему О. Олеся «Ніч на полонині» (2006), за романом І. Шоу «Люсі Краун» у перекладі Я. Стельмаха «Так закінчилось літо» (2007, 2008); водевіль В. Сологуба «Біда від ніжного серця» (2008); поему Лесі Українки «Одержима» (2010, 2011). Крім цього, підготовлені малі театральні форми: балада Т. Шевченка «Тополя», твори В. Симоненка «Русалка» та «Вино з троянд», містерія «Христове воскресіння: Любіть один одного, як я полюбив вас...» [2, арк. 81-83]. Так, Л. Віценя писала в обласній газеті «Зоря Полтавщини»: «Можна хіба дивуватися, що нагадати про неї, пані Дульську, так доречно і вчасно взявся саме студентський театр «Факультет - F» із Полтавського державного педагогічного університету. Вистава на три дії у переповненому залі пройшла немовби на одному подиху, глядачі навіть від антракту відмовилися, аби не переривати дійства. І перше, що подумалось: цей спектакль, у цьому виконанні можна пропонувати не тільки студентській аудиторії, а й усім полтавцям» [4, с. 3].

Сьогодні театр відкрив нову сторінку творчості разом із новим керівником О. Йосипенко – професійним режисером масових свят, ученицею майстерні народного артиста України Б. Шарварка. Вона створила творчий колектив із філологів українського відділення, журналістів, студентів психолого-педагогічного факультету. За два роки було підготовлено вистави «Горьківці» за мотивами «Педагогічної поеми» А. Макаренка разом із студентським театром «Фабула» історичного факультету, «Тарасова доля» за п'єсою Б. Стельмаха «Тарас».

Сьогодні історію театру створюють студенти В. Білоусько, С. Білоцерківець, К. Крохмальна, Л. Халявка на чолі з керівником О. Йосипенко, директором театру Г. Радько, постійним звукооператором О. Яковенком, стилістом і дизайнером програм, доцентом кафедри журналістики Г. Кудряшовим. Плідно співпрацювали з «Факультетом - F» звукорежисери Р. Білишко й О. Сулима. Театр має тісні зв'язки з народним самодіяльним ансамблем імені П. Бакланова «Жива вода» (художній керівник – Л. Бакланова), фольклорним гуртом «Стрибожі внуці», Полтавським обласним академічним музично-драматичним театром імені М.В. Гоголя, «Театром на Павленках» [2, арк. 90].

Літературно-мистецький театр-студія «ГЛОБУС» існує на факультеті філології та журналістики з 1994 р. (офіційну назву отримав 2004 р. за пропозицією декана факультету Н. Хоменко). Його художній керівник – заступник декана з навчальної роботи, доцент кафедри світової літератури Н. Тарасова, яка вимогливо ставиться до репертуару, підтримує оригінальні ідеї та творчу фантазію учасників студії. У репертуарі «Глобусу» твори зарубіжних і вітчизняних митців: О. Бомарше, В. Винниченка, М. Гоголя, О. Кобилянської, Лесі Українки, О. Пушкіна, Л. Філатова, Д. Фонвізіна, І. Франка та ін. До значного творчого доробку колективу входять театральні етюди, мініатюри, музичні номери, літературні читання, що демонструються на факультетських, університетських і міських заходах.

У театрі близько 50 постійних учасників: М. Батуріна, О. Бублик, А. Гаврилов, О. Гаєвий, О. Коломієць, А. Коновалов, С. Кулинич, Д. Мостова, Д. Назаренко, М. Промська, Д. Тремель, В. Шафрановський, Ю. Шпунтова та ін.; хореограф – студент іноземного відділення факультету А. Коломієць, художник – студентка українського відділення Ю. Сухопарова. Зі словами вдячності згадують глобусівці перших режисерів І. Гредасову, Т. Донцову, О. Летинську, О. Суптелю, Ю. Юрченко; акторів Д. Бутенко, В. Васіна, М. Вовченко, М. Войтенко, К. Гаркот, О. Гедзюка, З. Гонтар, Ю. Дейнеку, Д. Дубровіна, А. Кривошапка, С. Куца, О. Лозовську, Д. Мацуцьку, М. Міцюк, О. Некрута, Є. Одінокова, Ю. Олійника, В. Положишник, В. Приймак, Д. Прокопова, Н. Прядко, С. Рибалку, М. Семенець, Р. Стромила, М. Тодінга, М. Точілкіна, В. Улибіна, О. Чигринця, С. Чорномаза, В. Щербину та багатьох-багатьох інших [2, арк. 93].

Традиційним стало проведення щорічного Шекспірівського фестивалю «Життя – це вічна гра», в якому першокурсники факультету філології та журналістики – і головні діючі особи, і постановники, і сценаристи, і танцюристи, і співаки, і музиканти, і художники, і поети... За рішенням кафедри світової літератури студенти-переможці різних номінацій Шекспірівського фестивалю отримують додаткові бали до екзамену з курсу «Історія зарубіжної літератури: Середньовіччя. Відродження».

Талановита молодь навчається на психолого-педагогічному факультеті, де на професійному рівні готують учителів музичного

й образотворчого мистецтва, хореографії та культурології, які вивчають цикл театрознавчих дисциплін: «Історія мистецтва», «Режисура художньо-масових дійств», «Менеджмент індустрії дозвілля» тощо. Не дивно, що на факультеті працює театр естрадних мініатюр «ФРЕШ» (керівник – доцент кафедри природничих і математичних дисциплін А. Петрушов).

Арсенал творчих засобів колективу досить різноманітний. У виступах використовуються тестові жарти, танцювальні, музичні, пісенні номери, мініатюри, елементи пантоміми, синхроробуфонди. Вистави колективу демонструють найкращі творчі розробки як КВНівського стилю, так і класичних СТЕМівських мініатюр. Основа студентського театру – колективна творчість. Коли сценарист, режисер, художник, звукооператор і актор стають повноцінними співавторами, спектаклі СТЕМу перетворюються на мистецтво.

Сценічна культура, акторська майстерність, високий смак у доборі сценарних текстів, іскрометний гумор визначають творче обличчя «ФРЕШ». Мета його роботи – розвиток творчих здібностей, організація дозвілля серед студентів психолого-педагогічного факультету, формування здорового способу життя, задоволення культурних потреб студентів, викладачів і співробітників. Колектив – багаторазовий дипломант I та II ступенів обласного конкурсу «Студентська весна» [2, арк. 97].

Із 1980-их рр. на психолого-педагогічному факультеті діє «Театр казок» – конкурс-фестиваль студентської творчості, на якому всі учасники мають реальну можливість розкрити акторські здібності як складову педагогічної майстерності. У «Театрі казок» студенти набувають досвіду організації та проведення позаурочних виховних заходів, відпрацьовують технології спілкування з дитячою аудиторією. На конкурс казки запрошують учнів початкових класів Полтави та Полтавського району. Наприклад, з 2003 р. «Театр казок» щорічно збирає на новорічне свято близько 3000 дітей. Загальний сценарій «Театру казок» побудовано за принципом «спектакль у спектаклі». Конкурс проводиться в номінаціях, що відповідають віковій категорії дітей, із якими в майбутньому працюватимуть студенти: краща казка для дошкільників і дітей молодшого шкільного віку, краща казка для підлітків і старшокласників, краща мистецька

казка (додаткові номінації: найкращі сценарій, режисура, акторська майстерність, музичне оформлення, художнє оформлення, чоловіча або жіноча роль) [2, арк. 99].

Те, що навчальний предмет можна опанувати не лише під час лекції чи семінарського заняття, але й на театральній виставі, переконливо довели на історичному факультеті, де чотири роки діє студентський театр «Фабула». Засновник і режисер театру – доктор педагогічних наук, професор кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії І. Цебрій. Ідея створення театру виникла під час тижня історичного факультету в 2005 р. Призначення театру – знайомити студентів із віддаленими культурно-історичними засобами драматичного дійства, глибше розкрити певну епоху. На першому виступі колективу 12 квітня 2006 р. показано фрагменти з середньовічних драматичних творів та імпровізована сценка «Таверна «Чорний баран»», присвячена великому французькому поетові XV ст. Ф. Війону. Наступного навчального року театр представив на всеукраїнському конкурсі студентського театрального мистецтва «Мельпомена –2006» (Дніпропетровськ-Павлоград) трагедію Б. Джонсона «Тричі перепливти Темзу» й одержав три дипломи: лауреата III ступеня в номінації «За кращий акторський ансамбль і режисуру», I ступеня в номінації «За краще музичне оформлення драматичного твору», студент О. Федюн став лауреатом II ступеня в номінації «Кращий актор класичного жанру».

Протягом восьми років творчої діяльності театр репрезентував понад 20 вистав: «Гастінгс» Дж. Роуслі, «Хан Аспарух» Б. Калайкова, «Постріл у Голівуді» Дж. Макнот, «Графиня Лодзинська» Ж. Дюфура, «Коли єпископу вклонявся папа римський» Дж. Реале, «Орфей великого Неаполя» Ф. Різе, «Дініш Лабрадор» Р. Менендеса Підаля, «Нефертіті, цариця Єгипту» Арділі-І-Арділі, «Нехай не зникне княжий рід» В. Пандича, «Симпозіум у царя Олександра» за романом І. Єфремова «Таїс Афінська». «Фабула» – лауреат конкурсів драматичного мистецтва: міжнародних – «Театральні горизонти-2010» (Київ, I премія), «Світло – життя – любов» (Полтава-Мюнхен, 2010, I премія), «Рампа» (Дніпропетровськ, III премія); всеукраїнських – «Весняна фантазія» (Суми, 2010, III премія),

«Слобожанська фантазія» (Суми, 2014, II премія), регіональний конкурс «Золота пектораль» (Полтава, 2008, I премія).

Як бачимо, мистецтво театру активно впливає на духовний світ майбутніх педагогів. Тому в Полтавському педуніверситеті завжди значна увага приділялася розвитку театральної художньої самодіяльності. Змінювалися покоління аматорів, удосконалювалися форми й методи залучення студентів до театральної творчості. Ці добрі традиції примножуються сучасними викладачами та студентами національного навчального закладу України, який на державному рівні відсвяткував 100-літній ювілей.

Список використаної літератури

1. Архів Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Колекція документів з історії ВНЗ (далі: АПНПУ – К). – Спр. 2. – 54 арк.
2. АПНПУ. – К. – Спр.7. – 101 арк.
3. Василенко Т. М. Музика була його стихією і покликанням / Т. М. Василенко. Реабілітовані історією. – Київ-Полтава : Рідний край, 1992. – С. 56-90.
4. Віценя Л. Наша добра знайома пані Дульська / Л. Віценя // Зоря Полтавщини. – 2003. – 16 грудня. – С. 3.
5. Дем'янко Н. Ю. Формування національної культури молоді в педагогічній спадщині В. М. Верховинця [Текст] : монографія / Н. Ю. Дем'янко. – Полтава : АСМІ, 2010. – 275 с.
6. Деримарко Є. І. Оперна студія при Полтавському державному педагогічному інституті імені В. Г. Короленка / Є. І. Деримарко, В. М. Снігуренко // Історична пам'ять. – 2014. – №30-31. – С. 177–183.
7. Народжені Україною. Меморіальний альманах : у 2 т. – К. : Євроімідж, 2002. – Т. 1. – 896 с.
8. Руденко О. П. Знову о 19 год. 13 хв. / О. П. Руденко // Полтавський педагогічний університет у спогадах і документах. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – С. 29–34.

Борис Год, Александр Ермак

ТЕАТРАЛЬНЫЕ ТРАДИЦИИ ПОЛТАВСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ В. Г. КОРОЛЕНКО

В статье на основе анализа архивных документов всесторонне исследуется процесс становления и развития театральных традиций в одном из старейших высших педагогических учебных заведений Украины. Коротко освещается исторический путь театральной художественной самодеятельности в вузе, начиная от первых небольших драматических кружков до современных любительских театральных коллективов, которыми в настоящее время руководят профессиональные режиссеры. Раскрывается деятельность известного на Украине и за ее пределами женского театрализованного хорового ансамбля «Жинхоранс» и его руководителя В. Верховинца; молодежного театра «Экстемик»; уникальной самодеятельной

оперної студії при Полтавському пединституті під керівництвом П. Захарова (1969 – 1974), який здійснив постановки художественних шедеврів М. Аркаса, С. Гулака-Артемівського, Н. Лысенко, П. Чайковського; а також організатора театральної художественної самодеятельності Е. Колганова (1954 – 1959). Аналізується сучасне становище театрального мистецтва на різних факультетах педагогічного університету: фізико-математичному («Юморина»), факультеті філології і журналістики («Факультет-Ф», «ГЛОБУС», Шекспірівський фестиваль першокурсників «Жизнь – это вечная игра»), психолого-педагогічному (театр естрадних мініатюр «ФРЕШ», конкурс-фестиваль студентського творчествa «Театр сказок») і історичному («Фабула»).

Ключевые слова: театральні художественні традиції, любительські драмкружки, оперна студія, творчі засоби.

Borys Hod, Aleksandr Ermak

THEATRICAL TRADITIONS OF POLTAVA V.G. KOROLENKO NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY

On the basis of analysis of archival documents the process of formation and development of theatrical traditions in one of the oldest higher educational institutions of Ukraine is comprehensively explored. The historical path of theatrical amateur performances in the university, from the first small theatrical groups to modern amateur theater collectives, which are currently run by professional directors, is briefly highlighted. Activities of the famous in Ukraine and abroad female theatrical choral ensemble «Zhynkhorans» and its leader V. V. Verkhovynets; youth theater «Ekstemik»; unique amateur opera studio at Poltava Pedagogical Institute under the direction of P. Zakharov (1969 – 1974), who staged artistic masterpieces of M. Arkas, S. Hulak-Artemovskiyi, M. Lysenko, P. Chaikovskiyi, as well as organizer of theatrical amateur performances E. Kolganova (1954 – 1959) are revealed. The current state of the theatrical art in different faculties of pedagogical university: Faculty of Physics and Mathematics («Yumoryna»), Faculty of Philology and Journalism («Faculty-F», «Globus», Shakespeare Festival of freshmen «Life is an eternal game»), Faculty of Psychology and Pedagogy (theater of pop miniatures «FRESH», contest-festival of student creativity «Theatre of Fairy Tales») and Faculty of History («Fabula») is analyzed.

Keywords: *theatrical and artistic traditions, amateur drama club, opera studio, creative means.*

Одержано 20.08.2014 р.